

МИНИСТЕРСТВО НА
ОБРАЗОВАНИЕТО И
НАУКАТА

Съфинансиран от
програма „Еразъм+“
на Европейския съюз

ЦЕНТЪР
ЗА РАЗВИТИЕ
НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ

Идентифициране на потребностите от квалификация на преподавателите във висшите училища – предварителни резултати от проведено анкетно проучване

Гергана Андреева
Национален болонски съветник

ПРОЕКТ № 582874-EPP-1-2016-2-BG-EPPKAZ-BOLOGNA „ИНОВАТИВНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ УМЕНИЯТА НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА ЗА ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРИЯ“, ФИНАНСИРАН ПО ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ+“ НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

Информация за анкетното проучване

- **Цел:** Проучване на потребностите от повишаване на квалификацията на преподавателите във висшите училища.
- **Вид проучване:** Набиране на качествена информация без търсене на представителност на извадката
- **Начин на провеждане:** Онлайн въпросници за преподаватели и студенти, разпространени в партньорство с ръководствата на ВУ и НПСС
- **Период на провеждане:** февруари-март 2017
- **Получени отговори:**
1425 преподаватели
1826 студенти

Представяне на резултатите от въпросника за преподаватели

Анкетирани преподаватели по област на висше образование (основно преподаване)

Преподавателски стаж (в години)

Кои от следните форми и методи на обучение използвате във Вашата работа?*	% отговорили
Лекции и фронтално преподаване	88.5%
Обучение чрез проекти / казуси / задачи	61.6%
Електронни форми на обучение	46.2%
Интерактивни методи	45.6%
Изследователски подход	44.2%
Стаж / практика	39.3%
Създаване на онлайн учебно съдържание	38.0%
Изнесени обучения, посещения	24.1%
Обучение чрез споделяне на добри практики	18.9%
Геймификация	16.2%

* Повече от един възможен отговор

Кои от изброените по-долу умения са най-важни за Вас като преподавател?*	% отговорили
Професионално поведение и развитие	86.2%
Оригиналност и творчество при създаване и представяне на учебно съдържание	67.2%
Сътрудничество с и подкрепа за обучаваните	62.0%
Използване на иновативни методи на обучение	52.5%
Екипна работа за институцията	49.1%
Техническа и дигитална грамотност	48.0%
Прилагане на собствени научни изследвания	47.1%
Интер- и мултидисциплинарни подходи	42.3%
Работа по проекти	33.2%
Дидактически знания и умения	28.9%
Планиране на кариерното развитие	13.3%
Управление на проекти	7.4%

* до пет отговора

Кои от изброените по-долу умения бихте искали да развиете/ усъвършенствате като преподавател през следващите 3 години?*	Преподаватели % отговорили
Използване на иновативни методи на обучение	52.1%
Работа по проекти	36.4%
Техническа и дигитална грамотност	32.1%
Оригинаалност и творчество при създаване и представяне на учебно съдържание	31.6%
Интер- и мултидисциплинарни подходи	29.5%
Професионално поведение и развитие	29.3%
Прилагане на собствени научни изследвания	26.2%
Управление на проекти	23.3%
Дидактически знания и умения	20.1%
Сътрудничество с и подкрепа за обучаваните	19.9%
Екипна работа за институцията	19.0%
Планиране на кариерното развитие	14.8%

* до три отговора

Кои допълнителни умения са важни за вас като преподавател?*	% отговорили
Отговорност	71.9%
Индивидуален подход към студентите	65.8%
Обективност	63.8%
Принципност	58.9%
Изследователски умения	54.5%
Решаване на проблеми и вземане на решения	52.1%
Организационни умения	41.3%
Дигитални умения	33.1%
Лидерски умения	24.3%
Предприемачески умения	13.6%
Общуване на чужди езици	11.9%
Обща култура	6.5%
Възпитание и етика	6.3%
Общуване на роден език	4.1%

* Повече от един възможен отговор

Кои от изброените допълнителни умения бихте искали да развитие/ усъвършенствате през следващите 3 години?*	% отговорили
Общуване на чужди езици	56.5%
Изследователски умения	42.9%
Дигитални умения	37.5%
Предприемачески умения	31.8%
Решаване на проблеми и вземане на решения	29.8%
Лидерски умения	24.2%
Организационни умения	22.5%
Индивидуален подход към студентите	22.3%
Обща култура	11.9%
Обективност	9.5%
Принципност	7.2%
Възпитание и етика	6.5%
Отговорност	6.3%
Общуване на роден език	4.1%

* до три отговора

Ако сте участвали в преподавателска мобилност (обмен), кои от изброени по-долу умения сте развили/ усъвършенствали?*	% отговорили
Прилагане на добри практики от мобилността	43.2%
Общуване на чужди езици	40.1%
Екипна работа	23.6%
Работа по проекти	18%
Използване на иновативни методи на обучение	16.8%
Оригиналност и творчество при създаване и представяне на учебно съдържание	16.2%
Интер- и мултидисциплинарни подходи	14.5%
Дидактически знания и умения	10.3%
Техническа и дигитална грамотност	8.5%
Управление на проекти	5.3%
Планиране на кариерното развитие	5.1%
Предприемачески умения	2.2%
Не съм участвал(а) в преподавателска мобилност	35.3%

* Повече от един възможен отговор

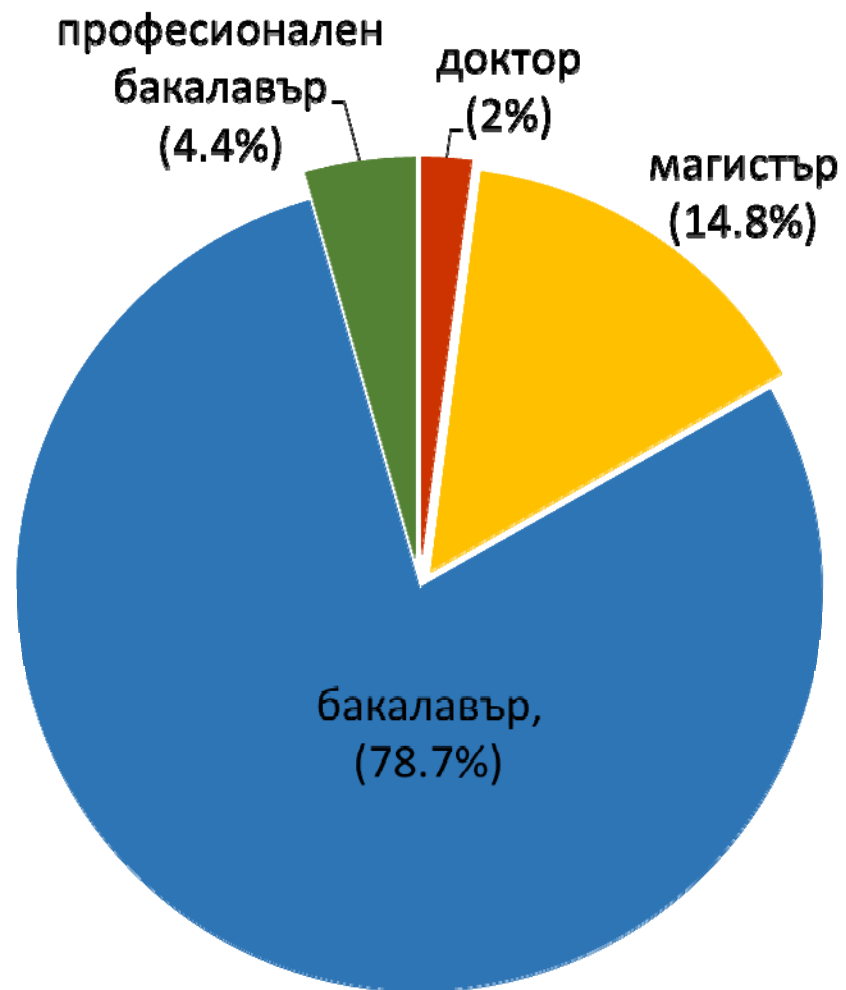
Представяне на резултатите от въпросника за студенти

Анкетирани студенти по област на висше образование

Анкетирани студенти по образователно-квалификационна степен

Студенти

Кои от следните форми и методи на обучение използват Вашите преподаватели?*	% отговорили
Лекции и фронтално преподаване	97.3%
Обучение чрез проекти / казуси / задачи	51.4%
Създаване на онлайн учебно съдържание	39.7%
Електронни форми на обучение	33.2%
Стаж / практика	31.5%
Интерактивни методи	22.9%
Изследователски подход	20.8%
Обучение чрез споделяне на добри практики	13.0%
Изнесени обучения, посещения	12.7%
Геймификация	8.7%

* Повече от един възможен отговор

Студенти

Кои от изброените умения е най-важно да притежават вашите преподавателите?*	% отговорили
Умения за преподаване	89.2%
Оригиналност и творчество при създаване и представяне на учебно съдържание	63.3%
Сътрудничество с и подкрепа за обучаваните	61.6%
Професионално поведение и развитие	61.2%
Използване на иновативни методи на обучение	55.0%
Техническа и дигитална грамотност	43.0%
Работа по проекти	32.6%
Екипна работа за институцията	30.9%
Планиране на кариерното развитие	30.6%
Дидактически знания и умения	30.3%
Мултидисциплинарни подходи в обучението	25.0%
Собствени научни изследвания в преподаването	24.5%
Управление на проекти	14.0%

* до пет отговора

Студенти

Кои <u>допълнителни</u> умения е важно да притежават вашите преподаватели?*	% отговорили
Обща култура	68.5%
Лидерски умения	65.6%
Организационни умения	60.2%
Дигитални умения	57.8%
Общуване на роден език	55.6%
Предприемачески умения	54.3%
Обективност	53.7%
Индивидуален подход към студентите	51.6%
Решаване на проблеми и вземане на решения	47.8%
Общуване на чужди езици	39.9%
Отговорност	35.0%
Принципност	32.7%
Възпитание и етика	30.1%
Изследователски умения	13.1%

* Повече от един възможен отговор

Студенти

Кои от изброените умения искате да придобиете в процеса на обучение?*	% отговорили
Професионално поведение	74.0%
Решаване на проблеми и вземане на решения	64.0%
Екипна работа	62.9%
Творчески подход и иновативност	60.1%
Организационни умения	57.6%
Работа по проекти	56.0%
Технически умения	52.2%
Общуване на чужди езици	49.1%
Лидерски умения	47.2%
Управление на проекти	42.4%
Предприемачески умения	35.1%
Дигитални умения	31.7%
Общуване на роден език	28.1%

* Повече от един възможен отговор

Статистически наблюдения

- **Извадка преподаватели (1425)**
  - 60% от анкетираниите имат преподавателски стаж 10+ години
  - Сравнително балансирано разпределение по области на висше образование
- **Извадка студенти (1826)**
  - 78.7% от анкетираниите са бакалаври
  - 14.8% от анкетираниите са магистри
  - Сравнително балансирано разпределение по области на висше образование

Въпросник за преподаватели

- **Най-висок дял имат традиционните методи на преподаване и обучение.**
- **Онлайн и интерактивните методи на преподаване и електронното съдържание** имат доста висок дял, също както и **стажовете/практиките.**
- **Професионалното общуване на чужд език** е фаворит по отношение на допълнителните умения, които преподавателите желаят да усъвършенстват и директно е свързано с процента на неучаствалите в преподавателска мобилност.
- **Уменията за работа по проекти** са сред най-желаните за усъвършенстване. В същото време **управлението на проекти и кариерното развитие** не се припознават като съществени.

Въпросник за студенти

- По отношение на методите на преподаване мнението на студентите е съпоставимо с това на техните преподаватели.
- Студентите поставят преподавателските умения за **оказване на сътрудничество и подкрепа** сред най-важните за тях.
- Съществени за студентите са и уменията за **иновативност, оригиналност и творчество** по отношение на преподаването.
- Интересен е фактът, че по отношение на допълнителните преподавателски умения, студентите отдават най-голямо значение на **общата култура и лидерските умения**.
- Сред допълнителните умения, които самите студенти желаят да развият по време на обучението, най-слабо са представени **дигиталните и предприемаческите умения**.

Изводи и препоръки

- Повишаването на квалификацията на преподавателите във висшите училища в България, както и на всички активни граждани не подлежи на дискусия.
- Ученето през целия живот е **все още пожелателна концепция** в България, но предвид динамично променящия се свят около нас трябва да се превърне в ежедневие.
- **Професионалното използване на дигитални технологии и общуването на чужди езици** от всички преподаватели е повече от задължително.
- **Управлението на кариерата, поемането на рискове и нови предизвикателства, в частност предприемачество,** са ключови за успешното усъвършенстване на уменията на преподавателите и повишаване на качеството на висшето образование.

Welcome To
The Future

Изследването "The Future of Jobs", представено в Давос през 2016 г., показва, че роботите съвсем скоро ще изземат работните места, които изискват рутинни, чиновнически умения, както и обработване на големи количества данни.

- Ще се търсят **ключови умения** като способност за решаване на сложни проблеми, критично мислене, творческо мислене, сътрудничество, емоционална интелигентност и емпатия, **които не са присъщи на машините.**
- Все по-важно ще бъде **да учим бързо, да бъдем гъвкави и да мислим в перспектива**, тъй като 2/3 от днешните ученици ще имат професии, които все още не съществуват (US Department of Labor).
- **Промените ще засегнат по-силно жените**, тъй като по-малък брой от тях се реализират в STEM областите.
- България е една от държавите в Европа, които са **най-застрашени от демографските тенденции в STEM**: застаряващи професионалисти и преподаватели, изтичане на мозъци.

10-те най-важни умения

През 2020:

1. Комплексно решаване на проблеми
2. Критично мислене
3. Креативност
4. Управление на хора
5. Координация
6. Емоционална интелигентност
7. Вземане на решения
8. Ориентация към услугата
9. Водене на преговори
10. Гъвкавост при учене

През 2015:

1. Комплексно решаване на проблеми
2. Координация
3. Управление на хора
4. Критично мислене
5. Водене на преговори
6. Контрол на качеството
7. Ориентация към услугата
8. Вземане на решения
9. Активно слушане
10. Креативност

Източник:
Future of Jobs Report,
World Economic Forum, 2016

МИНИСТЕРСТВО
НА ОБРАЗОВАНИЕТО,
МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

Благодаря ви!

*“Неграмотните през 21 век
няма да са онези, които
не могат да четат и пишат,
а тези, които не могат да учат,
да забравят наученото
и да научават наново.”*

Алвин Тофлър
(“Шок от бъдещето”, 1970)

